

Afregning af friplejehjem – problemer og løsninger

Søren Kjær Foged, Chefanalytiker, VIVE

Ulf Hjelmar, Professor mso, VIVE

Oplæg om evaluering af afregningssystemet for friplejehjem for Ældreudvalget i Folketinget.

22. marts 2023

VIVE

Evaluering af afregningssystemet for friplejehjem

Søren Kjær Foged og Ulf Hjelmar

VIVE

Dagsorden

1. Kort intro: Om friplejehjem og afregningssystemer
2. Evaluering: Hvordan er det gået med det "nye" afregningssystem fra 2015?
3. Oplæg til (kort) debat

1.

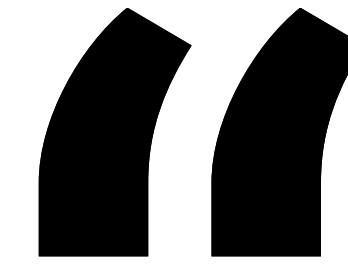
Om friplejehjem og afregningssystemer

Friplejeboligloven og friplejehjem

- **Formålet** med friplejeboligloven handler ikke primært om økonomi – men om **udbud, valgfrihed og konkurrence på kvalitet.**
- Friplejehjem både ligner og er forskellig fra andre plejecentre.
- **Ligheder:** Leverer hjælp til ældre, der er visiteret til en plejebolig. Og mindst til det serviceniveau, som er bestemt af kommunen.
- **Forskelle:** Større styringsfrihed end andre plejecentre. Herunder mulighed for at sige nej til borgere og sælge tilkøbsydelse.

Formålet med det nye afregningssystem

- **Tidligere afregningssystem indtil 2015:**
  - National takstmodel i tre moduler.
- **Nyt afregningssystem efter 2015:**
  - Ambition om at skabe sammenhæng mellem den enkelte kommunes omkostninger og taksten (overgangsperiode på 10 år) .

”Formålet med afregningsreglerne, der blev indført pr. 1. juli 2015, er at sikre sammenhæng mellem taksterne for friplejeboligleverandørerne og det omkostnings- og serviceniveau, der eksisterer i den enkelte kommune.”

Udmøntet i to takstmodeller

Afregningsprincipperne udmøntet i følgende to-trins forhandlingsmodel på baggrund af kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger:

- **Trin 1 - Aftalt takstmodel.** Friplejeboligleverandøren og kommunalbestyrelsen i den kommune, der har visiteret borgeren (visitationskommunen), kan med udgangspunkt i leverandørens vejledende takster aftale en pris.
- **Trin 2 - Kommunal takstmodel.** Indgås der ikke en aftale mellem kommunalbestyrelsen og friplejeboligleverandøren, skal afregningspriserne fastsættes af kommunalbestyrelsen i den kommune, hvor friplejeboligerne ligger (beliggenhedskommunen).

2.

Evaluering:

**Hvordan er det gået med det "nye"
afregningssystem fra 2015?**

Evaluerings metode

Boks 1.1 Data og metode

Kortlægning af markedet for friplejehjem

- VIVE har gennemført en kortlægning af markedet for friplejehjem. Kortlægningen er gennemført primo 2022 og afsluttet i marts 2022.
- Kortlægningen baserer sig på en gennemgang af certificerede leverandører, plejehjemsoversigten samt en rundspørge til leverandører og kommuner.

Casestudier i 6 kommuner med i alt 10 friplejehjem

- Der er gennemført casestudier i 6 kommuner med tilsammen 10 friplejehjem under det nye afregningssystem.
- Caseudvælgelsen er bl.a. baseret på, om kommunerne har erfaring med friplejehjem, og om der er cases med både en aftalt og kommunal takst.
- Der er gennemført interviews med repræsentanter fra de 6 kommuner og 9 af de 10 friplejehjem, der opererer under det nye afregningssystem i de 6 kommuner. De interviewede leverandører repræsenterer derudover mere end 3 ud af 4 friplejehjem i Danmark.

Hovedresultater

> Formålet om sammenhæng mellem omkostninger og takst er ”i nogen grad opfyldt”

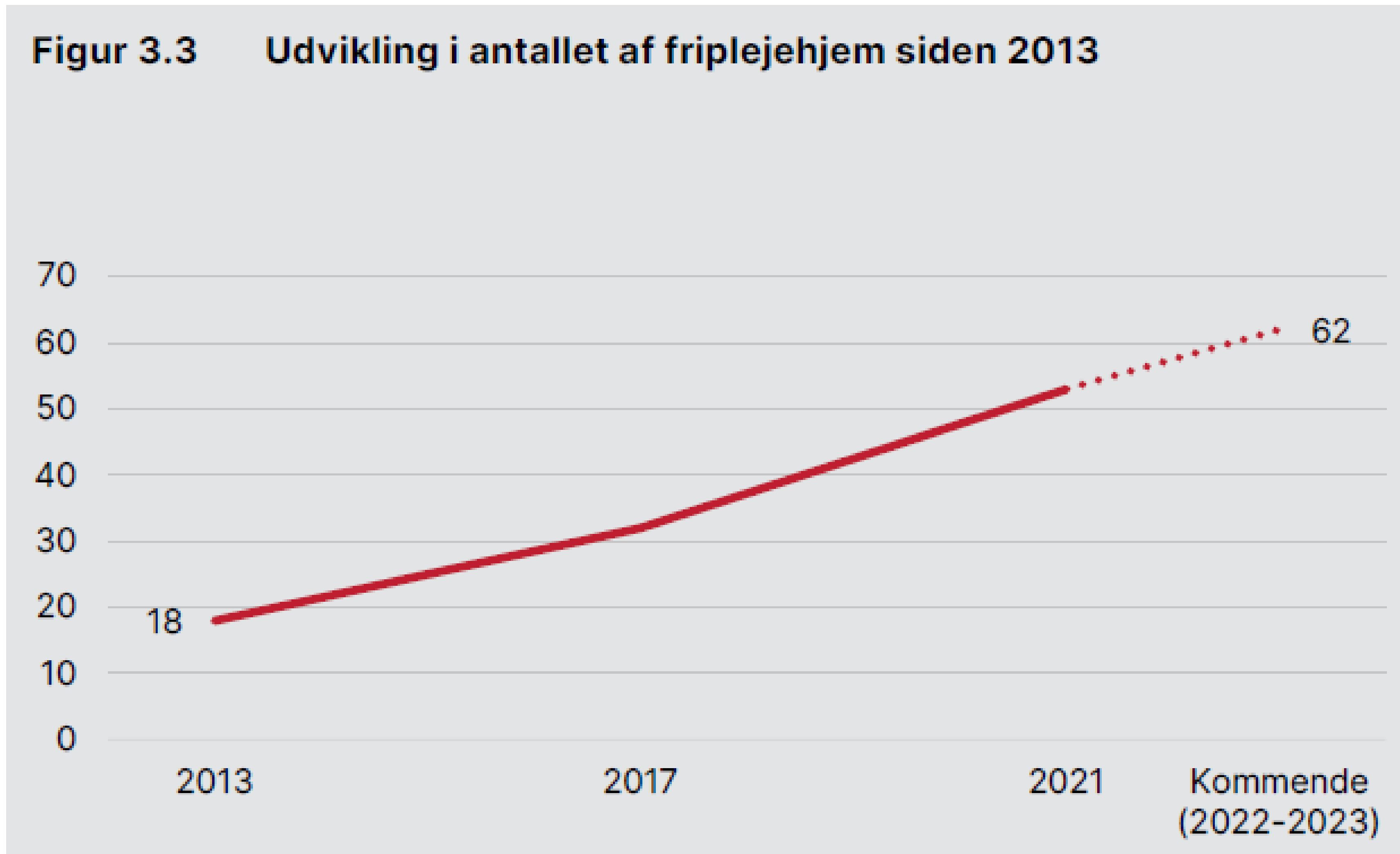
> På nogle områder går det meget godt:

- Marked for friplejehjem i vækst
- Godt samarbejde om takstfastsættelse (herunder **opbakning til formål og principper**)
- Afregningsmodeller findes brugbare

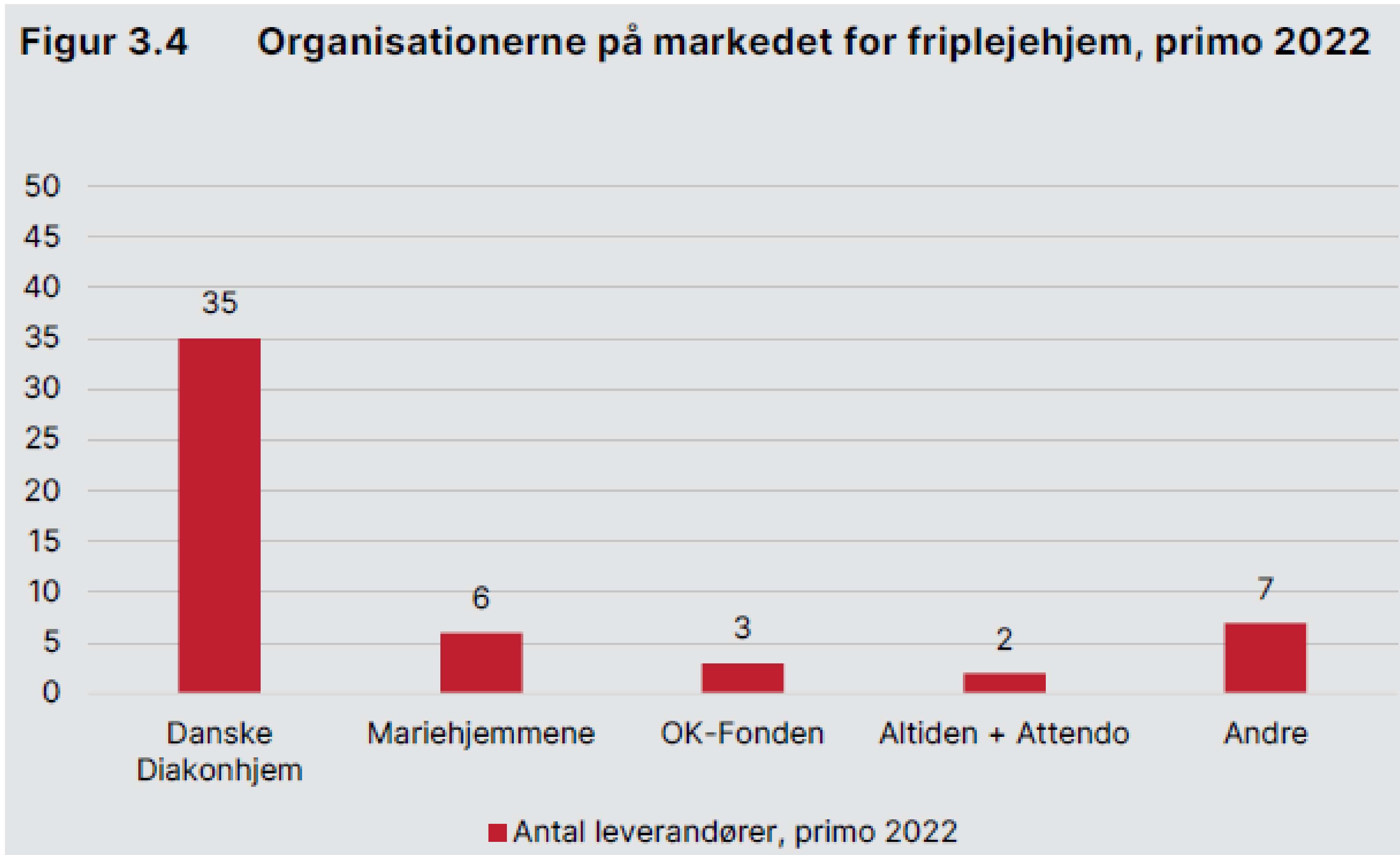
> Men der er også vigtige **opmærksomhedspunkter**:

- Leverandører oplever svær forhandlingsposition - og oplever i nogle tilfælde, at takster er urealistisk lave
- Takster for udenbys borgere
- Transaktionsomkostninger

Marked for friplejehjem i vækst

Leverandører på markedet

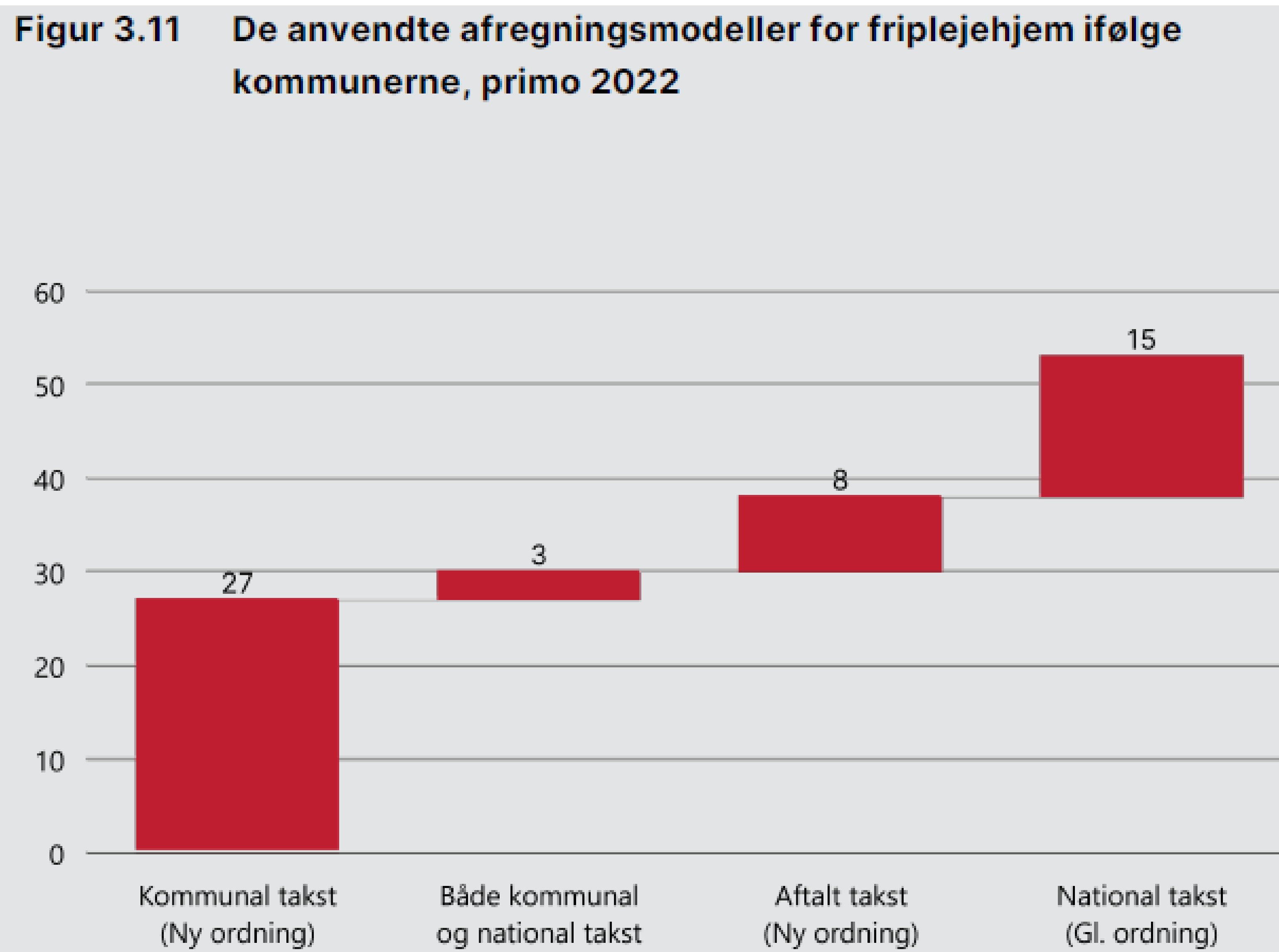
Godt samarbejde om takstfastsættelse

Figur 4.1 Typisk proces for fastsættelse af takst

Afregningsmodeller findes brugbare

Figur 3.11 De anvendte afregningsmodeller for friplejehjem ifølge kommunerne, primo 2022

Leverandører oplever svær forhandlingsposition - og oplever i nogle tilfælde at takster er urealistisk lave

Figur 3.12 Døgntakster i 18 kommuner tillagt takst for sygepleje og evt. kommunalt kosttilskud, 2021

Udenbys borgere og transaktionsomkostninger

Udenbys borgere

- Afregningssystemet giver mulighed for, at friplejehjem kan aftale en **anden (fx højere) takst** for udenbys borgere.
- Kan måske give anledning til, at der ikke altid er **sammenhæng** mellem den enkelte kommunes omkostninger og taksten?
- Friplejehjem forklarer at taksten i disse tilfælde aftales med udgangspunkt i det konkrete plejebenhov.

Transaktionsomkostninger

Beregning af takst +

- > Initial beregning
- > Genberegning
- > Evt. takstgennemgang af ekstern revisor

Spørgsmål til og drøftelse af takst

- > Dialog med leverandør
- > Evt. dialog med interesseorganisationer
- > Evt. klagesager

Opsummering

- > Formålet om sammenhæng mellem omkostninger og takst er ”i nogen grad opfyldt”

- > På nogle områder går det meget godt:
  - Marked for friplejehjem i vækst
  - Godt samarbejde om takstfastsættelse (herunder **opbakning til formål og principper**)
  - Afregningsmodeller findes brugbare

- > Men der er også vigtige **opmærksomhedspunkter**:
  - Leverandører oplever svær forhandlingsposition – og oplever i nogle tilfælde, at takster er urealistisk lave
  - Takster for udenbys borgere
  - Transaktionsomkostninger

3.

Oplæg til (kort) debat

Problemer og løsningsforslag

Problemer

Rimelig sammenhæng mellem takster og service- og omkostningsniveau – men:

1. Komplekse beregninger for kommunen og transaktionsomkostninger
2. Svært for leverandører at eftergå beregninger – er aftaleparter ligestillede og hvad med små leverandører?
3. Relativ stor variation i døgntakst (39 %)
4. Afregningspriser kendes, kvalitet kendes ikke tilstrækkeligt til at styre efter

Løsningsforslag

Ikke umiddelbart behov for grundlæggende nyt afregningssystem – men måske behov for justeringer ift. politiske målsætninger:

1. Klarere vejledning om takstberegninger
2. Kontrolenhed – rådgivning, klage
3. Ekstern revisorgodkendelse
4. Nationale/regionale gennemsnitstakster for dele af afregningstaksten
5. Opkvalificering/kurser for medarbejdere
6. Yderligere viden: Kvalitet, skævheder

Læs mere:

- Ernst & Young for Dansk Erhverv og Selveje Danmark (2019): *Friplejeboliger: Analyse af den anvendte afregningsmodel.*
- FOA (2020): *Friplejehjem. Et privat alternativ.*
- Foged, S. K. & Hjelmars, U. (2023). *Evaluering af afregningssystemet for friplejehjem.* VIVE.
- Foged, S. K. (2023, 9 January). *Vive: Vi mangler viden om mulige fordele ved friplejehjem.* Altinget.
- Foged, S. K. & Hjelmars, U. (2023, 1 February). *Vive med ny evaluering: Vi skal tale om, hvordan friplejehjem og kommuner ligestilles økonomisk.* Altinget.
- Hjelmars, Ulf, Yosef Bhatti, Tine Rostgaard, Ole Helby Petersen, Karsten Vrangbæk, Patricia Thor Larsen og Lily Michelle Molsbergen Jacobsen (2016): *Kvalitet på offentlige og private plejecentre i Danmark.* VIVE.
- Sundhedsdatastyrelsen (2021): *Brugertilfredshedsundersøgelse for plejehjemsbeboere – webbaserede spørgeskemaer.*
- Sundheds- og Ældreministeriet (2017): Vejledning nr. 10329 af 21/12/2017 (Gældende). *Vejledning om afregning af friplejeboligleverandører.*
- Aarhus Kommune (2021): *Beboerundersøgelse 2021.*